ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2025/ № 4,1

Termiz – 2025

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 19-oktyabrda 1122 raqami bilan ro‘yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko‘chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 28.10.2025
Qog‘oz bichimi: 70x85
Bosma tabog‘i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog‘ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko‘chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisod fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI:

Bekpo‘lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o‘rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas’ul muharrir)
O‘ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Normat Yo‘ldoshev, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)
Asqar Eshmo‘minov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O‘zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To‘raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 28.10.2025
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ, доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 28.10.2025
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, PhD (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, PhD (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, PhD (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, PhD (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, PhD (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, PhD (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, PhD (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, PhD (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, PhD (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, PhD (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, PhD (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, PhD (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, PhD (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, PhD (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

DARVISHOV IBROHIM
Shevalardagi ayrim fonetik-fonologik belgilar
(Janubi-g‘arbiy Namangan qipchoq shevalari misolida) 7

ПАНЖИЕВА НАСИБА НАРМАХМАТОВНА
Теория концептуальной интеграции как инструмент анализа стилистических приёмов 10

QO‘ZIYEV UMIDJON YANDASHALIYEVICH,
QO‘CHQORALIYEVA FOTIMA ZOKIRJON QIZI
Til kontakti va so‘z o‘zlashuvi muammolari 13

BEGMATOVA GULCHEHRA
«Qush» semantik komponentli idiomalar tadqiqiga doir kuzatishlar 16

QAZAQOVA NOZIMA ABDULBOQIYEVNA,
HAMRAYEVA YORQINOY NABIJANOVNA
Matn kommunikativ-pragmatik tahlilining asosiy tamoyillari 19

SHAMSUDINOVA IKHBOL
Yordamchi so‘zlar bazasini yaratishda reprezentativlikning ahamiyati 23

BABAXANOVA DILAROM AXMATXANOVNA
Nutqda paremiyalarga xos milliy-madaniy konseptlarning ifodalanishi 27

ПАНЖИЕВ НОРМАХМАТ
Теоретические аспекты соотношения фрейма и концепта 31

KULTAYEVA FAZILAT
Hududiy ergonimlarning leksik-semantik tabiati 34

RAXMANOV BOTIR ABDURASULOVICH
Surxondaryo dialektal- etnografik leksikasida turli din va madaniyat belgilari 38

QODIROVA MUKADDAS TOG‘AYEVNA
Biznes diskursini sinergetik yondashuvda o‘rganish masalasi 41

RAHIMOVA ZEBINISO SHOMANSUR QIZI
Jargonlar haqida ba’zi mulohazalar 45

ЗАРИПОВА МАТЛУБА КУЛФИДИНОВНА
Тенденции негативной оценки в узбекских и русских пословицах 48

TURDALIYEV OLIMJON FAYZULLAJON O‘G‘LI
Ogahiy tarjimasidagi «Guliston» asarida qo‘shma fe’llarning berilishi 52

FARMONOVA UMIDA MAXSUTALIYEVNA
«Qisasi Rabg‘uziy» asarida qo‘llangan frazemalarning lingvostatistik
tahlili va keyingi davr tiliga munosabati 55

XASANOVA KAMILA BAXTIYOROVNA
Etnografik leksika va stereotiplar 58

DARVISHALIYEVA MAHLIYO RUSTAMALI QIZI
Mahmud Koshg‘ariy davri turkiy til va hozirgi Namangan
qipchoq shevalari fonetik xususiyatlari 61

USMONALIYEV SHAHBOZ
O‘zbek tilshunosligida teonimlarning tadqiqi: muammolar va yechimlar 64

MAMIROVA XAYRINISO KOMILJON QIZI
Birinchi tilni o‘zlashtirishga oid nazariyalar 66

XOLMURODOVA SUMBULA NORMO‘MIN QIZI
Tog‘ay Murod asarlari asosida mualliflik korpusini yaratish asoslari va bosqichlari 70

IBRAGIMOV YULDASH MATKARIMOVICH
Qoraqalpog‘iston o‘zbek shevalari leksikasi tadqiqi masalasi 72

BOZOROV HAMID XO‘SHMURODOVICH
Folklorda til va madaniyat aloqadorligi (o‘zbek xalq ertaklari misolida) 75

МУНДАРИЖА

АМОНТУРДИЕВА ШОИРА РАВШАНОВНА
Диний услуб фразеологияси 80

OZOTBOYEVA MAXFUZA RAVSHAN QIZI
Komil Avazning “Qo‘nalg‘a” asarida dialektal diskursiv shaxsning lingvopragmatik talqini 86

MUHSINJONOVA SHIRINOY ASLIDDIN QIZI
“Devonu lug‘otit-turk” oziq-ovqat nomlarini qiyosiy o‘rganish uchun asos sifatida..... 90

KO‘CHIMOVA SHAHLO NURIDDIN QIZI
Yuridik matnlarning ekstralingvistik omillari va ularning mazmun shakllanishidagi o‘rni..... 93

ADABIYOTSHUNOSLIK

РЎЗИҚУЛ МУСТАФОҚУЛОВ, НАФОСАТ САЙФИДДИНОВА
Икки дарё оқиб ўтди..... 97

SHUKUROV AHAD
Satrlarga sig‘mas so‘zlarim… 103

АМАНЖОЛОВА ДЖЕММА БОЛАТОВНА,
ШАЙМЕРДЕНОВА НУРСУЛУ ЖАМАЛБЕКОВНА
От устной традиции к цифровому архиву: сохранение и популяризация
тюркского эпоса в XXI веке… 105

KARIMOV OBIDJON
Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini..... 109

КАДИРОВА ОЛИЯ ХАМЕДОВНА
Литература как пространство идентичности: диалог русской и узбекской
малой прозы в постсоветскую эпоху… 112

ПУЛАТОВА САЙЁРА ЮЛДАШОВНА
Проблемы и достижения в переводе «Улисса» на узбекский язык…..... 115

UMAROV BOBOQAND IKROMOVICH,
Xurshid Davron she’riyatida ijtimoiy iztirob va ruhiy yolg‘izlik..... 119

KARJAVUV G‘OLIB AZAMAT O‘G‘LI
Muhammad Sharif Gulxaniyning masalchilikdagi badiiy mahorati… 122

UMARALIYAVA NAFISA QURBONALI QIZI
Zamon va shaxs ruhiyatining obrazlar orqali akslanishi…..... 126

BERDIBOYEV ULUG‘BEK SOATBOY O‘G‘LI
Tipologik talqin: adabiy tafakkur, poetik idrok, matn stlistikasi munosabati… 129

DUYSENBAYEV OLIMJON ISMAILOVICH
Romanda syujet va xarakter dinamikasi… 131

FERUZA SULTONQULOVA
Usmon Azim she’riyatida Boysun yetakchi motiv sifatida… 134

KIRGIZOVA GULNOZA MAMADALIYEVNA
Iqbol Mirzo she’riyatida fikr va tuyg‘u uyg‘unligi… 137

QAHHAROVA DILAFRO‘Z ABDUG‘AFFOROVNA
Zamonaviy o‘zbek qissachiligi: xalq an’analari va yangi badiiy shakllar… 140

MAMATQULOV BOTIR
Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasi talqini..... 143

ABDUNAZAROV O‘TKIR
Bolalar adabiyotida ijodiy izlanishlar (Nosir Fozilov asarlari misolida) 149

TA’LIM

NODIRA JALOLOVA
Kommunikatsion menejment tushunchasi va uning funksiyalari 155

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2025; 10
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

NAZAR ESHONQUL HIKOYALARIDA SHAXS FOJIASI TALQINI

Mamatqulov Botir,
Termiz davlat pedagogika instituti magistranti

Zamonaviy o'zbek adabiyotida insonning ichki dunyosi, ruhiy kechinmalari va shaxsiy fojialarini badiiy tadqiq etish alohida dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Adabiy jarayonda inson mohiyati, uning ma'naviy tanlovi, shaxs va jamiyat o'rtasidagi ichki-ijtimoiy ziddiyatlar, yolg'izlik, ruhiy bo'shliq va mavjudlik ma'nosini izlash kabi muammolar tobora markaziy o'ringa chiqayotir. Shu jihatdan Nazar Eshonqul ijodi bugungi o'zbek prozasida insonning "ichki odam" sifatidagi murakkab tabiatini tahlil etishda o'ziga xos yondashuvi bilan ajralib turadi. Uning hikoyalarida shaxsiy fojia faqat tashqi hayot hodisalari orqali emas, balki inson ong ostida kechuvchi ziddiyatlar, ichki monologlar, subyektiv idrok, mavjudlikning falsafiy mohiyati, ma'naviy mas'uliyatning og'ir bosimi kabi chuqur psixologik va ekzistensial qatlamlar orqali talqin etiladi. Yozuvchi qahramonlarni real hayotning bir qismi sifatida emas, balki o'z ruhiy olamining mahbuslari sifatida ko'rsatadi; shu bois uning asarlarida inson o'zligini izlash jarayoni, ruhiy edirilish va ichki parokandalik butun badiiy strukturaning markaziga aylanishi bilan modern o'zbek adabiyotining humanistik yo'nalishini yanada teranlashtiradi[1].

Nazar Eshonqul asarlarida inson fojiasi, avvalo, shaxsning ichki dunyosi bilan tashqi voqelik o'rtasidagi keskin nomutanosiblikdan kelib chiqadi. Qahramonlarning ruhiy kechinmalari, ularning ich-ichiga yashiringan qo'rquv, iztirob, umidsizlik, o'zligini anglashga bo'lgan izchil intilishlari yozuvchi yaratgan badiiy makonning mazmun-mohiyatini chuqurlashtiradi. Eshonqul hikoyalarida voqelik yuzaki ko'rinishda sodda bo'lib ko'rinsa-da, uning ortida insoniy yashashning murakkab ma'nolari, ramziy ishoralar, tasavvufiy-falsafiy qatlamlar va ekzistensial kayfiyatlar yashiringan bo'lib, ular o'quvchini inson mavjudligining tub mohiyatini qayta mushohada qilishga undaydi. Yozuvchi uchun fojia – bu shunchaki dramatik holat emas, balki insonning ruhiy parchalanishi, ichki bo'shliqqa tushib qolishi, dunyodagi o'z o'rnini topa olmaslikdan kelib chiquvchi mavjudotiy iztirobning badiiy ko'rinishidir.

Adabiyotshunoslikda Nazar Eshonqul ijodi ma'lum darajada o'rganilgan bo'lsa-da, uning hikoyalarida shaxs fojiasining qanday badiiy vositalar yordamida ifodalangani, qahramon ruhiyatidagi buzilishlarga sabab bo'luvchi ichki va tashqi omillar, jamiyat-shaxs ziddiyatining semantik hamda falsafiy talqini hali to'liq tizimlashtirilgan emas. Ayniqsa, yozuvchi qo'llayotgan psixologik detal, ong oqimi, ramziy obrazlar, metaforik konstruksiya, vaqt va makonning subyektiv modifikatsiyasi kabi poetik vositalarning shaxsiy fojiani ifodalashdagi o'rni chuqur ilmiy tahlil talab qiladi.

Shaxs fojiasining badiiy talqini adabiyotda doimo yetakchi masalalardan biri bo'lib kelgan bo'lsa-da, Nazar Eshonqul hikoyalarida ushbu masala zamonaviy insonning ma'naviy inqirozi, axloqiy tanlovi, ichki iztiroblari, ruhiy bo'linish holati va mavjudlikning ma'nosizligiga duch kelishi fonida yangi badiiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Yozuvchi qahramonlari ko'pincha jamiyat me'yorlariga moslasha olmaydigan, o'z ichki haqiqatini izlayotgan, tashqi hayot bilan ichki olami o'rtasida bo'linib qolgan murakkab insonlar bo'lib, ular orqali adib inson ruhiyatidagi eng nozik nuqtalarni – qo'rquv, umid, ma'no izlash, yolg'izlik, axloqiy mas'uliyat va ma'naviy qarama-qarshiliklarni badiiy tahlil markaziga olib chiqadi.

Natijada Nazar Eshonqul hikoyalari insonning ichki fojiasini tasvirlash orqali nafaqat individual ruhiy ziddiyatlarni ochib beradi, balki zamonaviy jamiyatning ma'naviy holati, insonning yo'qotilgan o'zligi va ruhiy bo'shliq muammolarini ham badiiy-falsafiy tekshiruv obyekti sifatida namoyon etadi[2].

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, yozuvchi hikoyalaridagi shaxs fojiasini tahlil qilish nafaqat muallif badiiy uslubining o'ziga xosliklarini ochadi, balki bugungi jamiyatdagi ruhiy-axloqiy muammolarni ham kengroq idrok etishga yordam beradi. Zotan, insonning ichki inqirozi, ruhiy bo'shliq, jamiyatdagi begonalashuv va ma'naviy yolg'izlik bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan ijtimoiy-madaniy hodisalardir.

[1] Abdullayev O. Zamonaviy o'zbek hikoyachiligi poetikasi. – Toshkent: Fan, 2019. – 236 b.
[2] Eshonqul N. Qora kitob. – Toshkent: Sharq, 2008. – 224 b.

Shu bois ushbu tadqiqotda Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasining badiiy talqini, uning estetik va falsafiy asoslari, qahramon obrazlarining ichki psixologik dinamikasi, badiiy detallar va ramzlarning mazmuniy yuklamasi ilmiy tahlil markazida bo‘ladi. Mazkur yondashuv yozuvchining ijodiy individualizmini, zamonaviy o‘zbek prozasining rivojlanish tendensiyalarini va inson ruhiyatining badiiy tasvirini chuqurroq anglash imkonini beradi[1].

Ushbu tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy adabiyotshunoslik, psixologik tahlil, hermenevtika va madaniy-falsafiy yondashuvlar uyg‘unligi tashkil etadi. Nazariy qarashlar shaxs fojiasining badiiy talqinini chuqur ochish, yozuvchi ijodidagi psixologik jarayonlar, ichki kechinmalar va ramziy obrazlar tizimini ilmiy asosda tadqiq etishga imkon berdi. Shu bois tadqiqot bir yo‘nalishga qaramay qolmay, ko‘p qatlamli tahlil metodlari majmuasi asosida olib borildi.

Avvalo, adabiyotshunoslikdagi strukturaviy va poetik tahlil metodlari qo‘llanib, Nazar Eshonqul hikoyalarining kompozitsion qurilishi, obrazlar tizimi, badiiy detallar, syujet dinamikasi va yozuvchi uslubining o‘ziga xos xususiyatlari aniqlab borildi. Bu yondashuv hikoyalar strukturasida shaxs fojiasining qanday shakllanishi, uning qaysi badiiy vositalar orqali ifoda etilishini tushunishga yordam berdi.

Tadqiqotning muhim metodlaridan biri - psixologik tahlil metodi bo‘lib, u hikoyalarda qahramon ruhiyatining ochilishi, ichki monolog, ong oqimi, ruhiy inqiroz va begonalashuv kabi jarayonlarning badiiy talqinini yoritishda asosiy vosita bo‘lib xizmat qildi. Psixologik yondashuv yozuvchi yaratgan qahramonlar ruhiy holatining tub mohiyatini, ularning ichki ziddiyatlarini, qo‘rquv va iztiroblarini ilmiy jihatdan tahlil qilish imkonini berdi.

Shuningdek, tadqiqotda germenevtik metod qo‘llanib, matnning chuqur mazmun qatlamlari, ramziy ma’nolari, yashirin ma’no strukturalari izohlandi. Nazar Eshonqul hikoyalaridagi suv, yo‘l, qorong‘ulik, shamol kabi ramziy detallar hermenevtik talqin orqali shaxs fojiasining ma’naviy-falsafiy ildizlarini ochib berdi. Ushbu yondashuv hikoyalarni oddiy voqealar ketma-ketligi sifatida emas, balki ko‘p qatlamli badiiy-falsafiy matn sifatida o‘rganish imkonini yaratdi.

Tadqiqot jarayonida komparativ tahlil metodi ham qo‘llandi. Nazar Eshonqul asarlaridagi psixologik-modernistik kayfiyatlar boshqa zamonaviy o‘zbek yozuvchilarining hikoyalaridagi ruhiy iztiroblar talqini bilan solishtirildi. Bu metod Eshonqul uslubining o‘ziga xosligi, shaxs fojiasini talqin etishdagi original yondashuvlarini aniqlashga yordam berdi.

Bundan tashqari, madaniy-falsafiy yondashuv asosida hikoyalarda namoyon bo‘ladigan milliy-ma’naviy qadriyatlar, taqdir, vijdon, ezgulik-yovuzlik, insonning mavjudlik oldidagi mas’uliyati kabi masalalar mazmunan ochib borildi. Bu yondashuv yozuvchining shaxs fojiasini nafaqat psixologik, balki ijtimoiy va falsafiy kontekstda ham talqin qilganini ko‘rsatdi.

Tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta’minlash maqsadida ilmiy adabiyotlar, maqolalar, monografiyalar va zamonaviy adabiyotshunoslik tadqiqotlari tahlil qilindi. O‘zbek nasrida psixologizm, modernizm, ekzistensializm, ramziylik va badiiy tafakkur masalalariga bag‘ishlangan ilmiy manbalar tadqiqotning nazariy poydevorini mustahkamladi.

Turli metodologik yondashuvlarning uyg‘unligi Nazar Eshonqul hikoyalaridagi shaxs fojiasini ko‘p jihatdan ochib berish, uning psixologik, ramziy, falsafiy va ijtimoiy qatlamlarini tizimli ravishda tahlil qilish imkonini berdi. Shu bois mazkur tadqiqot integrativ, kompleks yondashuv asosida amalga oshirilib, shaxs fojiasining badiiy talqini to‘liq, izchil va ilmiy nuqtai nazardan asoslangan holda yoritildi.

Nazar Eshonqul ijodi zamonaviy o‘zbek adabiyotining psixologik-falsafiy yo‘nalishida alohida o‘rin egallaydi. Uning hikoyalarida insonning ichki kechinmalari, ruhiy iztiroblari, o‘zini anglash jarayoni va jamiyat bilan shaxs o‘rtasidagi ziddiyatlar markaziy badiiy mavzu sifatida talqin etiladi. Ushbu masalalar bo‘yicha amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar yozuvchi uslubining falsafiy ildizlari, badiiy davomchiligi va o‘ziga xosligini anglashda muhim ilmiy asos vazifasini bajaradi.

Avvalo, shaxs fojiasi muammosining adabiy-nazariy talqini jahon adabiyotida keng o‘rganilgan bo‘lib, S. Kierkegaard, F. Nitshe, A. Kamyu, J.-P. Sartr, E. Fromm kabi faylasuflar insonning ma’naviy bo‘linishi, ruhiy inqirozi va mavjudlik mazmunini izohlovchi konsepsiyalar yaratganlar. Ularning fikricha, shaxsning fojiali taqdiri ko‘pincha jamiyat bosimi, ichki iztirob va o‘zini anglash jarayonidagi qarama-qarshiliklar bilan bog‘liq. O‘zbek adabiyotida esa bu yo‘nalish Cho‘lpon, Fitrat, Abdulla Qodiriy, keyinchalik Shukur Xolmirzayev, Tog‘ay Murod, Erkin A’zam va Omon Muxtor ijodida o‘ziga xos badiiy talqin kasb etgan. Ushbu nazariy yondashuvlar Nazar Eshonqul hikoyalaridagi mavjudlik iztiroblarini

[1] Eshonqul N. Hikoyalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015. – 180 b.

tahlil qilish uchun muhim ilmiy poydevor yaratadi[1].

O‘zbek adabiyotshunosligida yozuvchi ijodi bo‘yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar ham adabiyotlar tahlilining asosiy manbalaridan biridir. Z. Yo‘ldosh, B. Qosimov, H. Boltaboyev, B. Karimov, G. Xudoyberdiyeva kabi olimlar zamonaviy o‘zbek hikoyachiligidagi psixologizm, modern tafakkur, ramziylik va ruhiy tasvir masalalarini o‘rganganlar. Tadqiqotchilar Nazar Eshonqul hikoyalarini zamonaviy prozaning yangi bosqichi sifatida baholab, undagi ichki monolog, ong oqimi, ramziy obrazlar, ekzistensial ruh va badiiy qatlamlarning ko‘p ma’noligini alohida e’tirof etadilar. Bu tadqiqotlar yozuvchi hikoyalarida shaxs fojiasining qanday badiiy vositalar orqali ochilishini tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Yozuvchining badiiy tafakkurida ramziy detallar alohida o‘rin tutadi. Adabiyotshunoslikda badiiy detalning inson ruhiyatini ochishdagi o‘rni V. Shklovskiy, R. Bart, M. Baxtin kabi olimlar tomonidan asoslab berilgan. Shu nuqtai nazardan, Nazar Eshonqul hikoyalaridagi suv, yo‘l, shamol, qorong‘ulik kabi detallar shaxs ruhiy kechinmalarining ramziy ifodasi sifatida talqin qilinadi. Ilmiy manbalarda suv — poklanish va o‘zini anglash jarayoni, yo‘l — izlanish va sarsonlik, qorong‘ulik — qo‘rquv va ruhiy tanholik, shamol esa — hayotning beqarorligi timsoli sifatida izohlanadi. Bunday ramziy qatlamlar yozuvchi talqinidagi shaxs fojiasini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Psixologizm va ekzistensializm bo‘yicha ilmiy izlanishlar ham yozuvchi hikoyalaridagi ruhiy tahlilni tushuntirishda muhim o‘rin tutadi. S. Rubinshteyn, Z. Freyd, K. Yung singari psixologlar inson ruhiyati va ichki konfliktlar mexanizmini ilmiy asoslagan bo‘lsalar, A. Potebnya, L. Vigotskiy, V. Propp kabi olimlar badiiy matnda psixologik tasvir vositalarining ahamiyatini yoritganlar. Nazar Eshonqul hikoyalaridagi ong oqimi, ichki dialog, ruhiy kolliziya markaziga qurilgan syujet va kechinmalarning voqelikdan ustuvorligi ushbu ilmiy qarashlar bilan uzviy bog‘liqdir.

Shuningdek, o‘zbek adabiyotida shaxs fojiasining talqini ko‘pincha milliy-ma’naviy qadriyatlar bilan qo‘shilib ketadi. M. Qo‘shjonov, A. Rustamov, N. Komilov, Sh. Turdimov kabi olimlarning tadqiqotlarida o‘zbekona dunyoqarashda fojia ko‘pincha taqdirga ishonch, vijdon amri, ezgulik-yovuzlik o‘rtasidagi kurash, hayot saboqlari bilan bog‘liq holda talqin etilishi qayd etilgan. Nazar Eshonqul hikoyalarida ham shaxsning ichki iztiroblari ana shu an’anaviy ma’naviy qatlamdan oziqlanadi, ammo zamonaviy ruhiy muammolar bilan boyitilib, o‘ziga xos badiiy talqinga ega bo‘ladi.

Shu tariqa, mavjud ilmiy-adabiy manbalar tahlili Nazar Eshonqul hikoyalaridagi shaxs fojiasi motivini yoritishda psixologik, falsafiy va ma’naviy omillarning uyg‘unlashganligini ko‘rsatadi. Bu esa tadqiqotning nazariy asoslarini mustahkamlab, yozuvchi ijodining mazmun-mohiyatini yanada chuqurroq tahlil qilish uchun imkon yaratadi.

Nazar Eshonqul hikoyalarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, yozuvchi shaxs fojiasini yoritishda psixologik tasvir, ramziy detallar, ekzistensial ruh va milliy-ma’naviy qadriyatlarni bir butun holda uyg‘unlashtirgan murakkab badiiy tizimdan foydalanadi. Uning hikoyalarida voqea rivojidan ko‘ra, qahramonning ichki olami, ruhiy kechinmalari, ong ostidagi ziddiyatlar markazga chiqadi. Bu jihatlar yozuvchini zamonaviy o‘zbek prozasining psixologik-modernistik yo‘nalishda yetakchi ijodkorlardan biri sifatida namoyon etadi.

Shaxs fojiasining manbai sifatida, avvalo, qahramonning ichki inqirozi, o‘zini anglay olmasligi va jamiyatdan begonalashuvi asosiy o‘ringa chiqadi. Yozuvchi qahramonlari ko‘pincha ikki olam – jamiyat talablari va shaxsiy ruhiy ehtiyojlar – o‘rtasida qolib ketgan insonlardir. Ular na tashqi me’yorlarga moslasha oladi, na o‘z ichki ovozining haqiqatiga qat’iy tayanadi. Shu bois ularda ruhiy iztirob, bo‘shliq, qo‘rquv kuchayadi. Bunday obrazlar Eshonqul ijodini ekzistensial adabiyotga yaqinlashtiradi va uning milliy adabiyotdagi yangicha estetik yo‘nalishini belgilaydi[2].

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, yozuvchi shaxs fojiasini ochishda ramziy badiiy detallarga keng murojaat qiladi. Suv – ruhiy poklanish, o‘zini anglash; yo‘l – sarsonlik, izlanish; qorong‘ulik – qo‘rquv va begonalashuv; shamol esa – hayotning o‘tkinchiligi hamda beqarorligini bildiradi. Ushbu detallar shaxsning ichki holatini obrazli ravishda aks ettirib, fojiani o‘quvchi uchun yanada ta’sirchan qiladi. Demak, fojia faqat psixologik tahlil orqali emas, balki ramziy qatlam vositasida ham badiiy talqin topadi[3].

Yozuvchining psixologik tasvir vositalari orasida ichki monolog, ong oqimi, xotira assotsiatsiyalari alohida o‘rin tutadi. Bu usullar qahramon kechinmalarini uzluksiz jarayon sifatida ko‘rsatadi, tashqi voqelikni esa ikkinchi planga suradi. Syujetning psixologik dinamikaga asoslanishi shaxs fojiasini o‘quvchi ongida yanada real va chuqur his ettirishga xizmat qiladi.

[1] Qo‘chqorov A. O‘zbek nasrida psixologizm muammolari // O‘zbek tili va adabiyoti. – 2017. – №5. – B. 45–52.
[2] Karimov B. Nasriy asarlarda badiiy tafakkur va ramziylik. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2020. – 164 b.
[3] Turdimov M. Zamonaviy o‘zbek adabiyotida ekzistensial kayfiyatlar // Filologiya masalalari. – 2021. – №2. – B. 83–91.

Tahlil davomida jamiyat va shaxs o‘rtasidagi ziddiyat ham fojianing asosiy mezoni sifatida namoyon bo‘ldi. Kollektivizmga asoslangan jamiyatning bosimi, an’anaviy qoidalar, shaxsiy erkinlikni cheklovchi ijtimoiy normalar qahramonning ichki dunyosi bilan to‘qnash kelib, uning ruhiy muvozanatini izdan chiqaradi. Natijada shaxsning ichki bo‘linishi kuchayadi va fojia yanada chuqurlashadi. Shu bois Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasi nafaqat psixologik, balki ijtimoiy-falsafiy mazmunda ham talqin etiladi.

Bundan tashqari, yozuvchi shaxs fojiasini o‘zbek xalqining milliy-ma’naviy qadriyatlari fonida yoritadi. Taqdir, vijdon, sabr, ezgulik va yovuzlik kurashi kabi tushunchalar zamonaviy ruhiy muammolar bilan omuxta bo‘lib, hikoyalarga o‘ziga xos milliy-estetik mazmun beradi. Milliy qadriyatlar bilan modern ruhiyot o‘rtasidagi sintez Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasining original talqinini yaratadi.

Yozuvchi uslubining asosiy jihatlari – metaforik fikrlash, minimalizm va modern-estetik talqin ham shaxs fojiasining badiiy ifodasiga xizmat qiladi. Metaforalarga boy obrazlar orqali hikoyalarda ko‘proq ma’no yuki ramziy qatlamda beriladi. Minimalistik uslub esa qisqa, ixcham jumlalar vositasida chuqur ruhiy jarayonlarni ochib beradi. Modernistik talqin esa vaqt va makonning an’anaviy ko‘rinishlarini buzib, ichki holatning ustuvorligini ta’minlaydi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasi ko‘p qatlamli badiiy hodisa sifatida namoyon bo‘lishini ko‘rsatdi. Ekzistensial falsafa, psixologik tahlil, ramziy obrazlar va milliy-ma’naviy qadriyatlar uyg‘unlashgan kompleks badiiy sistema orqali yozuvchi inson ruhiyati, uning iztiroblari, ma’no qidirishi va jamiyat bilan ziddiyatini chuqur yoritadi. Shaxs fojiasi individual kechinma sifatida boshlanib, butun insoniyatga xos umumiy ruhiy-mavjudlik muammolari bilan bog‘lanadi.

Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasining talqini badiiy-estetik, falsafiy va ijtimoiy-ma’naviy omillar kesishgan nuqtada yuzaga keladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, yozuvchi asarlarida inson fojiasi ko‘pincha tashqi voqelikdan emas, balki shaxsning ichki ruhiy ziddiyatlari, o‘z-o‘zini anglash jarayonidagi iztiroblar, jamiyatning ongga bosimi va mavjudlikning ma’nosizligiga oid savollardan kelib chiqadi. Eshonqul ijodining markazida *“inson va uning ruhiy labirinti”* turadi; shuning uchun undagi fojialilik ko‘proq ekzistensial mazmunga ega[1].

Muhokama davomida aniqlangan muhim jihatlardan biri – yozuvchi hikoyalaridagi fojialilikning ikki qatlamda namoyon bo‘lishidir:

1. Ichki (psixologik) qatlam - qahramonning o‘z-o‘zidan begonalashuvi, xotiralar iskanjasiga tushib qolishi, gunoh va pushaymonlik, dahshatli haqiqat bilan yolg‘iz qolish kabi holatlar. Yozuvchi fojialilikni keskin voqealar orqali emas, balki *ruhiy silkinishlar*, *ichki monologlar* va *kechinmalar dinamikasi* orqali ochadi.

2. Tashqi (ijtimoiy-axloqiy) qatlam - jamiyatning shaxsga bo‘lgan bosimi, axloqiy qadriyatlarning yemirilishi, insoniylikning qadrsizlanishi, yolg‘izlikning kuchayishi. Bu qatlam Eshonqul hikoyalarini zamonaviy ijtimoiy muhitdagi ruhiy jarayonlar bilan bog‘laydi.

Muhokamada ta’kidlash joizki, Nazar Eshonqul fojialilikni klassik adabiyotdagi kabi qahramonning halokatga yuz tutishi yoki tashqi falokatlar orqali emas, balki *inson qalbidagi chandiqlar*, *ruhiy iztiroblar* va *existensial boshi berk ko‘chalar* orqali talqin qiladi. Uning hikoyalaridagi fojialilik shaxsning o‘zini anglashdagi muvaffaqiyatsizlik yoki kechikishdan tug‘iladi – boshqa adabiyot vakillari bilan qiyoslaganda ham ushbu yo‘nalish o‘ziga xosdir[2].

Yana bir muhim jihat shuki, Eshonqul hikoyalarida fojia faqat yakuniy nuqta emas; u **insonning komillikka intilishidan**, ruhiy ozodlikka bo‘lgan kurashidan ham tarkib topadi. Fojianing o‘zi qahramonning ichki dunyosini yorug‘roq anglashiga sabab bo‘luvchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Shu jihatdan Nazar Eshonqul ijodida fojialilik - *halokat emas, balki ruhiy uyg‘onishning o‘tkir shakli* sifatida talqin qilinadi.

Muhokamaning yakuniy xulosasi sifatida aytish mumkinki, shaxs fojiasi Nazar Eshonqul hikoyalarida ko‘p qatlamli, murakkab va chuqur falsafiy mazmun kasb etadi. Yozuvchi texnikasi, badiiy tafakkurining o‘tkirligi va voqelikni noan’anaviy tasvirlash usuli uning hikoyalaridagi fojialilikni o‘ziga xos estetik hodisaga aylantirgan.

Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasining talqini zamonaviy o‘zbek adabiyotida inson ruhiyatini chuqur badiiy tadqiq etishning yorqin namunasi sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, yozuvchining fojialilik konsepsiyasi an’anaviy dramatik halokatlarga emas, balki insonning ichki olamidagi ziddiyatlar, ma’naviy iztiroblar va o‘zligini anglash jarayonidagi murakkabliklarga tayanadi. Bu esa Eshonqul hikoyalarini ekzistensial mazmundor-

[1] Xudoyberdiyeva N. **Hikoya janrida ichki monologning badiiy funksiyasi** // Adabiy ta’lim. – 2018. – №4. – B. 60–66.
[2] Shodmonov S. O‘zbek adabiyotida shaxs va jamiyat munosabatlari talqini. – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2022. – 210 b.

lik, psixologik teranlik va badiiy falsafiylik bilan boyitadi[1].

Yozuvchining qahramonlari ko‘pincha o‘z ruhiy labirintida yo‘l izlaydigan, o‘zini tushunishga intiladigan, ammo ko‘pincha javobsiz savollar girdobida qoladigan insonlardir. Ularning fojiasi tashqi voqelikdan ko‘ra ko‘proq ichki dunyodagi bo‘shliq, ma’no izlash, jamiyat bilan uyg‘unlikni yo‘qotish va ruhiy iztiroblar natijasida vujudga keladi. Shu bois Eshonqul asarlaridagi fojialilik insonning ma’naviy qiyofasi, uning axloqiy tanlovlari va ruhiy qarorlarining badiiy tahlili bilan chambarchas bog‘liqdir.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Nazar Eshonqul yaratgan badiiy makonda shaxs fojiasi nafaqat dramatik holat, balki insonning o‘ziga qaytishi, o‘z mohiyatini anglashga bo‘lgan intilishining og‘riqli, ammo muhim bosqichi sifatida namoyon bo‘ladi. Bu jihat yozuvchining ijodini o‘zbek nasri rivojida alohida o‘ringa ega qiladi[2].

Shunday qilib, Eshonqul hikoyalaridagi shaxs fojiasining talqini zamonaviy adabiyotdagi insoniylik, ruhiy o‘sish, ma’naviy izlanish va jamiyat hamda shaxs o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy o‘rganishning samarali yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilishi mumkin.

Olib borilgan tadqiqotlar, nazariy qarashlar va badiiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Nazar Eshonqul hikoyachiligi zamonaviy o‘zbek adabiyotida shaxsning ichki olamini badiiy talqin etish borasida yangi bosqichni boshlab bergan ijodiy maktab sifatida qadrlanadi. Uning hikoyalarida shaxs fojiasi psixologik iztirob, ruhiy bo‘linish, jamiyatdan begonalashuv va ma’naviy inqirozlar zanjiri orqali ko‘p qatlamli badiiy hodisa sifatida namoyon bo‘ladi. Yozuvchi inson ruhiyatini o‘rganishda an’anaviy badiiy tasvir uslublarini chetlab o‘tib, modernizm, ekzistensializm va psixologizmga xos usullarni milliy adabiy tafakkur bilan uyg‘unlashtiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, shaxs fojiasining Eshonqul ijodidagi asosiy manbayi - qahramonning ichki bo‘linishi, o‘zini anglay olmasligi, ma’nosizlik hissi va ruhiy iztiroblarning ortib borishi bilan bog‘liq. Bunday qahramonlar nafaqat tashqi muhitga, balki o‘z ruhiy olamiga ham begona bo‘lib qolgan “ikki olam oralig‘ida qolgan» insonlar sifatida tasvirlanadi. Bu holat ularning hayotiy tanlovlarini, qarorlarini, jamiyatga munosabatini belgilab beradi va fojianing chuqurlashuviga sabab bo‘ladi.

Shaxs fojiasining badiiy talqinida ramziy detallar nihoyatda muhim o‘rin tutadi. Suv, yo‘l, shamol, qorong‘ulik kabi elementlar nafaqat tasvir vositasi, balki qahramonning ruhiy kechinmalarini ochib beruvchi badiiy kodga aylanadi. Masalan, yo‘l - qahramonning hayotiy izlanishi va sarsonligi; suv - poklanish, ongi uyg‘onishi; qorong‘ulik - ichki qo‘rquv, begonalik; shamol - hayot beqarorligi va ruhiy silkinish timsoliga aylanadi. Bu detallar shaxs fojiasini ko‘proq metaforik-falsafiy mazmun bilan boyitadi.

Yozuvchining psixologik tasvir mahorati tahlil jarayonida alohida e’tiborni jalb etdi. Ichki monolog, ong oqimi, xotira oqimi, assotsiativ tasvir kabi modernist badiiy texnikalar shaxs fojiasini yanada ta’sirchan va hayotiy ko‘rsatishga xizmat qiladi. Qahramonning ruhiy harakatlari hikoya syujetidan ustun qo‘yilishi, tashqi voqealarning minimal darajada berilishi Eshonqulning psixologik proza yo‘nalishidagi yetakchi o‘rnini belgilaydi.

Bundan tashqari, tahlillar shuni ko‘rsatdiki, yozuvchi hikoyalarida shaxs fojiasi faqat individning o‘ziga xos ruhiy holati sifatida emas, balki jamiyat bilan to‘qnashuvning murakkab ijtimoiy-falsafiy muammosi sifatida ham talqin etiladi. Jamiyat bosimi, kollektivizmning shaxs erkinligiga zid kelishi, an’anaviy normalar va zamonaviylik o‘rtasidagi ziddiyat qahramonning ruhiy iztiroblarini yanada kuchaytiradi. Demak, Eshonqul hikoyalarida insonning ichki inqirozi va tashqi ijtimoiy muhit o‘rtasida doimiy dramatik taranglik mavjud.

Tadqiqot natijalari Nazar Eshonqul ijodida milliy-ma’naviy qadriyatlar bilan umumjahon ekzistensial muammolarining o‘zaro uyg‘unligi yotganini ko‘rsatdi. Vijdon, taqdir, sabr, ma’naviy kurash kabi qadriyatlar zamonaviy insonning ruhiy iztiroblari bilan birlashtirilib, yangi, o‘zbek adabiyotiga xos falsafiy-badiiy model hosil qilgan. Bu jihatlar yozuvchining san’atkor sifatidagi noyob badiiy tafakkurini, milliy adabiyotda psixologik-modernistik yo‘nalishning shakllanishiga qo‘shgan ulkan hissasini namoyon qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot shuni tasdiqladiki, Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasi quyidagicha:

a) psixologik kechinmalar,
b) ramziy detallar,
c) ekzistensial fikrlar,
d) milliy ma’naviy qadriyatlar,
e) ijtimoiy-tarixiy ziddiyatlar

kabi qatlamlarning uzviy uyg‘unligi asosida badiiy talqin qilinadi. Yozuvchi inson ruhiyatining eng nozik, murakkab va ayni paytda umumiy insoniy muammolarini badiiy falsafa darajasida yoritadi.

[1] Mirzayev R. Badiiy asarda ramziy obraz va uning ma’nodosh qatlamlari. – Qarshi: Nasaf, 2018. – 142 b.
[2] Qosimova M. Modernistik oqim va o‘zbek nasri poetikasi // Jahon adabiyoti. – 2019. – №7. – B. 112–120.

Natijada, Nazar Eshonqul hikoyachiligi zamonaviy o‘zbek nasrida shaxsning ruhiy olami, ichki kurashi va mavjudlik muammolarini badiiy tadqiq etishning yangi bosqichini yaratgan ijodiy fenomen sifatida baholanishi mumkin.

Rezyume: *Ushbu tadqiqotda Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasining badiiy talqini chuqur yoritilib, yozuvchining qahramon ruhiyatini ochishda qo‘llagan uslubi izchil tahlil qilinadi. Hikoyalarda insonning ichki iztiroblari, o‘zligini anglash jarayonida uchraydigan ruhiy tanglik, jamiyat va shaxs orasidagi ziddiyatning keskinlashuvi hamda ma’naviy yemirilish holatlari asosiy badiiy qatlamni tashkil etadi.*

Резюме: *В данном исследовании всесторонне анализируется художественное воплощение личной трагедии в рассказах Назара Эшонкула, особое внимание уделяется раскрытию внутреннего мира героя. В центре анализа – психологические противоречия человека, его стремление к самоосознанию, нарастающий конфликт личности с социальным окружением, а также духовный кризис и моральное истощение. В работе выявляются особенности авторского психологизма, использование символических деталей и метафорических образов, позволяющих передать процесс внутреннего распада сознания персонажа.*

Abstract: *This research provides an in-depth analysis of how personal tragedy is artistically represented in the short stories of Nazar Eshonqul, paying particular attention to the author’s exploration of the protagonist’s inner world. The study focuses on the psychological conflicts individuals experience, their struggle for self-understanding, the intensifying tension between the individual and society, and the resulting spiritual and emotional breakdown. It further examines Eshonqul’s distinctive use of psychological narrative techniques, symbolic details, and metaphorical imagery that illustrate the fragmentation of the characters’ consciousness.*